

Multikulturní ošetřovatelství

Hana Tošnarová

Multikulturalismus

- Harmonická koexistence odlišných kulturních a etnických skupin
 - Jednotlivé etnické skupiny mají právo se kulturně lišit od většinové společnosti, stejně jako většina má právo na svou kulturu
- Multikulturalismus je systém přesvědčení a chování respektující přítomnost rozmanitých skupin ve společnosti

- Etnická skupina/etnikum – společenství, do kterého se člověk rodí; společenství které udržuje své kulturní a sociální dědictví
- Ethnos – řecky „kmen, rasa, národ“
- Kulturně diferencovaná skupina
- Ne všichni příslušníci jednoho etnika jsou příslušníky stejného národa

- **Etnicita** – souhrn znaků typické pro dané etnikum (kulturní, rasové, jazykové znaky, teritoriální faktory); ovlivňuje etnickou identitu
- **Národnost** - příslušnost k určitému národu nebo etniku
- **dvojí smysl** pojmu „národ“, na jedné straně ve smyslu **etnickém** (soubor osob se společným jazykem, společnou historií, tradicí a zvyky, společným územím a národním hospodářstvím), na straně druhé ve smyslu **politickém** (soubor občanů stejného státního příslušenství)

- Národ – společenství, které je identifikováno 3 kritérii:
 - 1) **Kritérium kultury:** spisovný jazyk, náboženství, dějinná zkušenost
 - 2) **Kritérium politické existence:** vlastní stát
 - 3) **Psychologické kritérium:** jednotlivci sdílejí společné vědomí o své příslušnosti k určitému národu. Silné národní uvědomění se nazývá vlastenectví, jeho vyhraněnou podobou, kdy dochází ke střetu s jinými národy, nazýváme nacionalismem

- **Kultura** - součástí lidského druhu: sdílený způsob slovního vyjadřování, mimika, různá gesta a postoje, způsob oblékání, strava, to vše a mnoho dalšího prezentuje lidskou kulturu.
- Není předávána geneticky, ale je výsledkem lidské činnosti (je tedy artefaktem). Je to produkt lidského myšlení, zahrnuje ideje, vzory a hodnoty

Kulturní cibule

- 1) zevní vrstva** - řeč, strava, oblečení, architektura, vše je okamžitě viditelné a vnímatelné.
- 2) střední vrstva** - odhaluje se pomaleji, v bližším kontaktu s danou kulturou. Pravidla silničního provozu, gesta, rituály pozdravů (stisk ruky, políbení ruky, polibek, úklon), témata rozhovoru
- 3) vnitřní vrstva** - základní hodnoty a otázky existence, stereotypy, archetypy a základní pravdy o životě

Kulturní šok

- dezorientace a stres lidí vstupujících do neznámého kulturního prostředí; je zejména způsoben nečekanými nebo překvapujícími zjištěními, která jsou vyvolána kontaktem s cizí, neznámou kulturou.

Kulturní šok má 4 fáze:

1) fáze - fascinace novými lidmi a novou kulturou

2) fáze - krize - období, kdy člověk začíná mít problémy, která se postupně prohlubuje, život v nové kultuře se stává složitým

3) fáze - poznání - učíte se zvládat různé situace, učíte se jak komunikovat, pravidla kultury

4) fáze - přizpůsobení se - je to období, kdy se člověk opět těší z nové kultury, váží si jí i lidí kolem

Psychosomatické dopady kulturního šoku

- Napětí a stres související s psychologickou adaptací
- Deprivace, pocit ztráty (odloučení od přátel, rodiny...)
- Obavy/pocity odmítnutí novou kulturou
- Zmatek v definování rolí, identitě, očekávaných pocitech
- Neočekávaná úzkost, zklamání vyplývající z kulturních odlišností
- Pocity bezmocnosti, bezradnosti, frustrace apod.

Ošetřovatelské diagnózy

- Ošetřovatelské dg. (NANDA International, taxonomie II) úzce související s dopadem kulturního šoku:
 - Doména 9: Zvládání/tolerance zátěže
 - Doména 10: Životní princip

- **Předsudky** - zvláštní komplex v podstatě nezdůvodněných postojů a stanovisek; citově determinovaný soud, který je ve vzájemném vztahu s diskriminací
- faktory ovlivňující předsudky:
 - rodina
 - výchova
 - psychické potřeby
 - sociální status

- **Xenofobie** - z předsudků může vycházet strach z cizího či neznámého; bazální psychický pocit, na kterém mohou vyrůstat nenávistné ideologie, jako je rasismus, šovinismus, nacionalismus, fašismus apod.
- **Diskriminace** - rozlišování, jež **znevýhodňuje jednu skupinu vůči druhé**; odpírání příznivých příležitostí (buď odlišné zacházení nebo úplné vyloučení) určité skupině či jednotlivci odlišných etnických, kulturních nebo rasových atributů
- **Pozitivní** diskriminace je nazývána afirmativní akcí a znamená kladné úsilí, které podporuje členy menšinové skupiny a hájí jejich zájmy

- **Minorita** (menšina) - jakákoliv skupina lidí definovaná nějakým sociologickým významným společným znakem (náboženská, sexuální menšina, jazyková skupina a podobně), která se početně nemůže rovnat jiné skupině, tvořící v dané společnosti většinu (dominantní skupina)
- je vyčleněna pro své fyzické či kulturní charakteristiky
- **Strategie** vedoucí k odstranění znevýhodnění menšiny:
 - amalgamace (splynutí, např. sňatky)
 - asimilace (přizpůsobení)
 - integrace (včlenění)

- **Marginalita** (menšina; okrajovost, exkluzivnost, vyloučenost) - **opak majority**; často se stává menšinová skupina skupinou marginální; vyloučením či životem na okraji společnosti vznikají sociální skupiny, které jsou uzavřené a vytvářejí si uvnitř skupiny negativní strategie přežití; výsledkem je často pauperizace těchto skupin (výrazné chudnutí, nezaměstnanost, malé životní šance)
- **Sociální exkluze** – vyloučenost ze společnosti

- **Segregace** - fyzické oddělení dvou skupin, které je často menšinové skupině vnucené dominantní (majoritní) skupinou
- **Rasa** - zejména v evropské kultuře laicky používán s určitým nádechem ideologické problematičnosti; antropologický termín, odlišuje se určitými anatomickými znaky, jako je barva kůže, vlasů a očí, tvar lebky a obličeje

- **Základní rasy:**

1) Rasa (plemeno) euroasijské (europoidní) - bílé, rozšířené v Evropě, Malé a Přední Asii, Kavkaze a v severozápadní Indii

2) Rasa asijsko-americká (mongoloidní) - žlutohnědá, většina asijské pevniny a původní obyvatelé Ameriky.

3) Rasa ekvatoriální (negroidní) - černá, Afrika, jihovýchodní Asie

- **Rasismus** - ideologie, která tvrdí, že psychologické kvality jednotlivců jsou nutně spojeny s viditelnými fyzickými rysy a že se nikdy nemohou změnit
- Genocida - krajní projev rasismu, který se projevuje snahou skupinu úplně vyhubit